
Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı

Bankalar Caddesi Minerva Han 2/3 Karaköy 34425 İstanbul

Tel: +90.212.292 89 03 Faks +90.212.292 98 41

info@tesev.org.tr www.tesev.org.tr

Güvenlik Denetiminde Sivil Aktörler

Aylık İzleme Raporu

Ağustos 2007¹

Özge Genç

Proje Asistanı, Demokratikleşme Programı, TESEV

Bu aylık izleme raporu, Temmuz ayı boyunca Türkiye’de güvenlik sektörüne ilişkin meydana gelen gelişmelerle ilgili bilgi vermeyi amaçlamaktadır. Bunun için çeşitli yayınlardan, internet sitelerinden, yasama, yürütme ve yargı kurumlarına ait dokümanlardan, sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerinden ve TESEV Demokratikleşme Programı bünyesinde düzenli olarak gerçekleştirilen medya taramasından yararlanılmaktadır.

22 Temmuz 2007 seçimlerini izleyen dönem güvenlik sektöründe pek iç açıcı gelişmelere sahne olmadı. Haziran 2007’de Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu’nda yapılan değişikliklerin etkileri, Türk Silahlı Kuvvetleri’nin Kuzey Irak’a yönelik faaliyetlerinin basına çelişkili ve üstü kapalı

---

¹ Bu proje Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu tarafından desteklenmekle birlikte, içeriğinden sadece TESEV sorumludur. Bu raporda ifade edilen görüşler, analiz ve öneriler TESEV ve Avrupa Komisyonu’nun resmi görüşlerini yansıtmamaktadır.

yansımaları ve Abdullah Gül'ün 11. Cumhurbaşkanı seçilmesinin ardından medya tarafından yaratılan sivil-asker gerginliği Ağustos ayına damgasını vuran gelişmeler oldu. Aynı zamanda, geçmişte yaşanan Şemdinli vakası ve Hrant Dink davası gibi akıllarda güvenlik sektörünün işleyişine dair soru işaretleri bırakan olaylara basının ilgisinin azalması ve ilgili haberlerin arka sayfa haberlerine dönüşmesi de Ağustos ayında göze çarpan yaklaşımlar oldu.

14 Haziran 2007'de Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu(PVSK)'nda yapılan değişikliklerle polislere tanınan yetkilerin artmasının ardından, Haziran ve Temmuz ayları içerisinde özellikle İstanbul Beyoğlu'nda işkence ve kötü muamele vakalarına vakalarında artış gözlenmişti. Ağustos ayı boyunca da polisin aşırı güç kullandığına yönelik iddialar basında yer almaya devam etti. Ancak açılan davaların ve başlatılan protestoların sonuçlarına dair bilgilere ulaşmak pek mümkün olmadı.

Özellikle *Radikal* ve *Gündem* gazeteleri tarafından sıkça ele alınan bu olaylar, İnsan Hakları Derneği (İHD) tarafından "işkencenin devlet politikası olarak varlığını sürdürmesi" olarak değerlendirildi.² Gözaltında Cinsel Taciz ve Tecavüze Karşı Hukuki Yardım Bürosu kurucusu Eren Keskin ise bu gelişmeleri "İnsanları dövüp dövüp kapının önüne atıyorlar. Demek ki kendilerini güvencede hissedip böyle davranıyorlar. 'Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun değişmesinden sonra verilen yetkilerle çok sayıda böyle vaka meydana geldi, geliyor" şeklinde değerlendirdi.³

Ağustos ayında savcılığa yansıyan ve basında yer alan güvenlik güçlerine yönelik kötü muamele iddialarından başlıcaları şunlar oldu:

- 29 Temmuz 2007'de Moda'da kendisini ziyarete gelen ailesiyle oturduğu sırada kimlik soran polisler "Ben avukatım. Bakın kimliğime. Böyle kimlik sorma olmaz. Biz ailece burada oturuyoruz" şeklinde cevap vermesi ardından tarafından Kadıköy İskele Karakolu'na gidene kadar tartaklanan ve yüzüne biber gazı sıkılan Avukat Muammer Öz'ün iddiaları İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nden yapılan açıklamada yalanlandı.⁴ İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Öz'ün "kaçarken düştüğünü" söyledi. Avukat Öz, olayın ertesi günü Adli Tıp Kurumu'ndan aldığı raporda burnunda kırık olduğu, sağ ve sol omzunda, boynunda, sağ göz altında ve karnında morluklar olduğu belirlenmişti. İstanbul Barosu, kanunun değişmesiyle polisin aşırı güç kullanımının arttığını belirterek olaya tepki gösterdi ve olayın takipçisi olacağını söyledi.

² "İHD: İşkence devlet politikası olarak varlığını sürdürüyor," *Gündem*, 25.08.2007

³ "Polisin Dayağı Dalağımdan Etti," *Radikal*, 17.08.2007

⁴ "Avukat: İşkence, Emniyet: Düşme", *Radikal*, 03.08.2007

- Medyada çok fazla yankı bulmayan bir diğer olay, Mardin'in Kızıltepe ilçesinden Urfa'nın Viranşehir ilçesinde bulunan evine gitmek için yolda araç bekleyen Eyyüp Doğan'ın, sivil polisler tarafından dövülmesiydi. Doğan, önce İHD Mardin Şubesi'ne başvurdu, daha sonra da aldığı raporla birlikte Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulundu.⁵ (Olayın hangi tarihte olduğuna ilişkin bilgi haber metninde mevcut değil)
- 5 Ağustos günü Avukat Semih Atik, Trabzon'da Akçaabat Karakolu'nda tartaklandığını, bir komiserin kendisine küfrettiğini ileri sürdü.⁶ Yakınlarının polislerce gözaltına alınmasına avukat olduğunu söyleyerek müdahale eden ve neden gözaltına alındıklarını soran Atik iki polisin bileklerini arkadan bükerek, kendisini aralarına alıp itip kakmaya başladıklarını ifade etti. Atik, maruz kaldığı kötü muamele nedeniyle Trabzon Valiliği'ne şikayette bulundu.
- Mehmet Nezir Çirik ve arkadaşı Arif Kılıç, 10 Ağustos günü akşam saatlerinde Taksim Polis Merkezi'nde gözaltında tutulduğu sırada dayak yediği gerekçesiyle suç duyurusunda bulundu. Çirik'in iddiasına göre polis onu gözaltında dövdü, sokağa attı, Taksim İlk Yardım Hastanesi'ne alınmasını engelledi.⁷ Emniyet yetkilileri ise Çirik'in "kimliğini göstermeyip, direnmesi" üzerine nezarete konduğunu bildirdi. Arif Kılıç ise karakolda arkadaşını korumak isteyince coplandığını ve tekmelendiğini iddia etti.

Ağustos ayına damgasını vuran ve birçok Sivil Toplum Kuruluşu'nun çabasıyla uzun süre basın ve kamuoyunun gündeminde kalan olaylardan biri de 20 Ağustos 2007'de Nijeryalı göçmen Festus Okey'in Beyoğlu Emniyet Müdürlüğü'nde üzerinde uyuşturucu taşıdığı iddiasıyla gözaltına alındıktan sonra polis kurşunuyla öldürülmesi oldu. Olayın hemen ardından, Beyoğlu Emniyet Müdürlüğü, Festus Okey'in polisin silahını almaya çalışırken vurulduğunu açıkladı. Ne var ki basının olaya tepkisi gecikmeli olarak geldi. Festus Okey'in öldürülmesi ile ilgili ilk haber *Vatan Gazetesi*'nin 22 Ağustos 2007 tarihli haberinde ortaya çıktı.⁸ Olayın gerçekleşmesinden ancak 10 gün sonra *Radikal*⁹ ve *Birgün*¹⁰ gazeteleri olayı manşete taşırken, *Sabah*¹¹ ve *Gündem*¹² gazeteleri de olaya kapsamlı yer verdiler. *Hürriyet*, *Milliyet* ve *Zaman* gibi gazeteler ise olayla protestolar ve

---

⁵ *Gündem*, 03.08.2007

⁶ "Yine bir avukat, yine kötü muamele iddiası," *Radikal*, 16.08.2007

⁷ "Polisin Dayığı Dalağımdan Etti," *Radikal*, 17.08.2007

⁸ "Beyoğlu Emniyeti'nde Şüpheli Ölüm," *Vatan*, 22.08.2007

⁹ "Ölüm yeri: Beyoğlu Emniyeti," *Radikal*, 30.08.2007

¹⁰ "Emniyette Polis Kurşunuyla Ölüm," *Birgün*, 30.08.2007

¹¹ "Karakolda Vurulup Öldü," *Sabah*, 30.08.2007

¹² "Gözaltında Polis Cinayetine Tepki," *Gündem*, 31.08.2007

soruşturma başlatılana kadar pek fazla ilgilenmedi. Afrikalı göçmenlere potansiyel suçlu gibi davranıldığını savunan Sivil Toplum Kuruluşlarının ve Afrikalı göçmenlerin protestoları ve takipleri sayesinde olay basının gündeminde kalmaya devam etti. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ve Uluslararası Örgütlerin de baskısıyla olay parlamentoya ve yargıya taşındı.

Ağustos ayının güvenlik sektörü kurumlarını ilgilendiren bir diğer dikkat çekici haberi ise Türk Silahlı Kuvvetleri(TSK)'nin Güneydoğu'da PKK'ya karşı yürüttüğü faaliyetlerin farklı zamanlarda farklı şekillerde basına yansımaysıydı. Bu çerçevede Ağustos ayı boyunca TSK'nın Kuzey Irak sınırını bombaladığına dair haberler Kürt haber kaynakları referans gösterilerek kamuoyuna sunulurken, haberlerin zamanlamalarının farklılığı ve ardından herhangi bir sivil ya da askeri açıklama yapılmaması kamuoyunun doğru bilgilendirilmesini engelledi. *Gündem* gazetesi, Fırat Haber Ajansına dayandırdığı 6 Ağustos 2007 tarihli haberinde Türk ordusunun sık sık bölgeye girdiğini ve msket bombası kullandığını belirtirken,¹³ *Zaman* gazetesi de aynı tarihte Kürdistan Yurtseverler Birliği'nin (KYB) resmi internet sitesini kaynak göstererek Türk askerinin Zaho sınır hattını şiddetli şekilde bombaladığını duyurdu¹⁴.

15 Ağustos 2007 tarihli *Radikal* gazetesi ise aynı habere 9 gün sonra yer vererek, Kuzey Irak'taki Kürdistan Yurtseverler Birliği'nin web sitesi Pukmedia'ya referans verdiği benzer haberde Türkiye'nin msket bombası attığını öne sürdü. Habere göre, Türk savaş uçaklarının msket bombası attığı bir köyde bir kişi yaralandı.¹⁵ *Hürriyet* gazetesi de aynı tarihte verdiği bir başka haberde Türkiye ile İran'ın koordineli biçimde Kuzey Irak'ı vurduğunu öne sürdü.¹⁶

Abdullah Gül'ün cumhurbaşkanı seçilmesinin ardından, bazı basın kuruluşları yaptıkları öznel ve yorumlu haberlerle siviller ve askerler arasında mimik ve jestlere dayalı gerilim görüntüsü çizerek, kamuoyunda yapay bir gündem oluşturdu. Abdullah Gül'ün askerle ilk temasının gerçekleştiği GATA Mezuniyet törenini *Hürriyet* gazetesi şu cümlelerle yorumladı:¹⁷

“Orgeneral Büyükanıt kapıda karşıladığı Gül'ü, kürsüye çıkarken selamlamadı. GATA Komutanı Korgeneral Necati Özbahadır ve diğer konuşmacılar da alışıldığı gibi "Sayın Cumhurbaşkanım" yerine "Sayın Cumhurbaşkanı" diye hitap ettiler.”

¹³ “Güney Kürdistan sınırı hareketlendi,”*Gündem*, 06.08.2007

¹⁴ "TSK Kuzey Irak'a girdi' iddiası,”*Zaman*, 06.08.2007

¹⁵ "Türkiye msket bombası attı", *Radikal*, 15.08.2007

¹⁶ “Türkiye ile İran, K.Irak'ı vuruyor,”*Hürriyet*,16.08.2007

¹⁷ “Askerin töreninde Gül'e ince tavır,”*Hürriyet*, 30.08.2007

“Gül, salona girip protokoldeki Başbakan ve komutanlarla tokalaşırken, Büyükanıt ve bazı komutanlar Gül oturmadan koltuklarına yerleştiler. Büyükanıt, ödül için kürsüye çıkarken ve yerine geçerken Cumhurbaşkanı Gül’ü selamlamadı. Orgeneral Başbuğ da Büyükanıt gibi davranırken, bazı diğer komutanlar ise Gül’ü selamladılar.”

“Dönem birincisinin ödülünü veren Gül ve üçüncünün ödülünü veren Erdoğan, salondakilerden nispeten cılız alkış alırken; dönem dördüncüsünün ödülünü veren Büyükanıt coşkulu bir şekilde alkışlandı.”

Radikal Gazetesi de aynı haberi benzer gözlemlerle okuyucuya aktardı:¹⁸

“Askerler ile Gül’ün mesafeli durduğu törende, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Yaşar Büyükanıt, dereceye girenlere ödülleri vermek üzere ayağa kalktığı anda, Gül’e 'cephe selamı' vermedi. [...] Askerler Gül’e geleneklerin aksine 'Sayın Cumhurbaşkanım' değil de 'Sayın Cumhurbaşkanı' diye hitap etmeleri dikkat çekti. GATA Komutanı Korgeneral Necati Özbahadır, konuşmasına, "Sayın Cumhurbaşkanı" diyerek başladı. Korgeneral Özbahadır'ın, Gül’e teamüllerin aksine 'cumhurbaşkanım' dememesi dikkat çekti.”

“Yeni mezun teğmenlere diplomalarını vermek ya da konuşmak için yerinden kalkan askerlerden GATA Dekanı Prof. Tabip Tümgeneral Zeki Bayraktar, genç teğmenlere hekim andını içiren Prof. Dr. Tuğamiral Okan Özcan ve 28 Şubat sürecinde Sincan’da tankları yürüten, bu yıl orgeneralliğe terfi eden Erdal Ceylanoğlu, Gül yerine Büyükanıt’a cephe selamı verdi.”

---

¹⁸ “Asker ilk temasta soğuk,” *Radikal*, 30.08.2007